

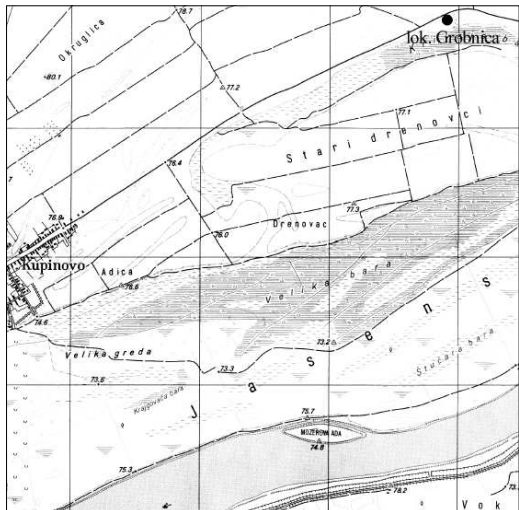
КУПИНОВО - ЛОКАЛИТЕТ ГРОБНИЦА, НАСЕЉЕ ПРЕДРИМСКОГ И РИМСКОГ ПЕРИОДА

Милорад Игњатовић, Музеј града Београда,
Београд

Кључне речи: Сремски округ, Пећинци, Купиново,
насеље, I-IV век н.е., археолошка ископавања¹

Рекогносцирањима у атару села Купиново, евидентирано је више локалитета до сада непознатих стручној јавности.² Током новембра 2003. године у оквиру пројекта "Археологија Амантина - домородачко становништво Срема у античко доба", на једном од ових налазишта - локалитету Гробница извршена су мања, сондажна археолошка ископавања.³

Локалитет се налази 3 km источно од села Купиново, непосредно уз асфалтни пут за Прогар, који је прешао преко налазишта.⁴ Налазиште је на доста ниском терену (око 79 m надморске висине), који се благо спушта ка југу, где се у ширини од око 3 km, уз реку Саву, простире барско-ритски терен. Постоје индиције да је и сам локалитет, пре израде иригационих канала и насипа, повремено био плавлѐн. Површински налази археолошког материјала (фрагменти опеке, тегула и грнчарије) указују да се локалитет простире на површини од око 1,5 ha. Археолошка ископавања извршена су јужно од пута, на парцели Земљорадничке задруге Купиново. Овај простор истражен је са четири сонде укупне површине 72 m². Сонде су распоређене у три сектора (Сектор I-III), који су означени растућим бројевима од северозапада ка југоистоку.

ARCHAEOLOGICAL SITE KUPINOVO - GROBNICA, SETTLEMENT OF PRE-ROMAN AND ROMAN PERIOD

Milorad Ignjatović, Belgrade City Museum, Belgrade

Key words: region of Srem, Pećinci village, Kupinovo village, settlement, I-IV century BC, archaeological excavations¹

During a ground survey in the vicinity of the village of Kupinovo, several archaeological sites were registered, so far unknown to the archaeological public.² In November of 2003, smaller trench type excavations were carried out at one of these sites-archaeological site Grobnica. Excavations were a part of the project called "Archaeology of Amantines-autochthonous population of the Srem region in the Classical period".³

The site is located 3 km to the East from the village of Kupinovo, right by the local road leading to Progar, which was in part constructed over the site.⁴ It is situated on quite low ground (altitude of around 79 m) that mildly descends southwards to the 3 km wide area of marshy terrain along the banks of the Sava river. There are indications that the site itself, before the construction of irrigation channels and embankments, was occasionally flooded. Archaeological material found on the surface (shards of bricks, roof tiles and pottery) indicated that the area of the site encompassed around 1.5 ha. Excavations were undertaken in the area south of the aforementioned road, on the allotment belonging to the Co-operative Agricultural Community of Kupinovo. This area was excavated in four trenches, overall ground area of 72 m². The trenches were dispensed in three sectors (Sector I-III) marked in ascending order going from the northwest to the southeast.

Sector I was excavated in two trenches of overall ground area of 42 m². The trenches were positioned parallel to the road and the irrigation embankment with their longer sides oriented in roughly NE-SW direction, with the offset to the north of 64° eastwards. The first trench, 1.7x3 m in dimensions, was opened in an area that has not been recently cultivated, while the most part of the site is situated on a plowed field. The trench partly cuts through the irrigation embankment. First structures in this trench were registered at the relative depth of around 0.4 m. These structures were later defined as pit 1 and pit 2.

¹ Материјал и документација чувају се у Завичајном музеју Руме.

² Рекогносцирања дужи низ година врши археолог П. Одобашић.

³ Пројекат је у 2003. години финансирао Покрајински секретаријат за културу и образовање. Истраживања су трајала од 12. до 28. новембра, радовима је руководила др С. Крунић - директор пројекта, а као сарадници, на ископавањима су учествовали: С. Велимировић - кустос Завичајни музеј Рума, М. Игњатовић - кустос Музеј града Београда, П. Одобашић и А. Ранисављевић - археолози.

⁴ Координате у Гаус-Кригеровој пројекцији износе: x - 4953,8 km, y - 7428,9 km, односно, локалитет се приближно налази на 44°, 43' северне географске ширине и 20°, 06' источне географске дужине.

⁵ Archaeological material and documentation is being kept in the Municipal Museum in Ruma.

⁶ Ground survey was carried out by archaeologist P. Odošić.

⁷ In 2003, project was financed by the Regional Secretariat for Culture and Education. The excavations were carried out in the period from the 12th to the 28th of November. Head of the research was S. Krunić Phd - project director, and the expert team consisted of S. Velimirović - custodian at the Municipality Museum in Ruma, M. Ignjatović - custodian at the Municipality Museum of Belgrade and archaeologists P. Odošić and A. Ranisavljević.

⁸ Coordinates in Gauss-Krieger projection are: x - 4953,8 km, y - 7428,9 km, i.e. the site is situated at approximately 44°, 43' of northern latitude and 20°, 06' of eastern longitude.

Сектор I истражен је са две сонде укупне површине 42 m². Сонде су постављене паралелно са путем и иригационим насипом - долма, дужим странама оријентисане приближно правцем СИ-ЈЗ, са одступањем од правца севера 64° ка истоку. Прво је отворена сонда 1 димензија 7x3 m, једним делом засеца долму, односно захвата површину која у скоријој прошлости није обрађивана, док се већи део налази на ораници. У овој сонди, на релативној дубини од око 0,4 m, уочени су први укопи који су касније дефинисани као јама 1, односно јама 2. Да би се уочени објекти у целисти истражили, југоисточно дужим странама паралелно са првом, отворена је сонда 2 димензија 6x3 m. Између сонди остављен је контролни профил ширине 0,5 m, који је касније скинут.

Јама 1 је неправилног овалног облика пречника 2,5-3,5 m, дужом страном оријентисана правцем север-југ. Укопана је у здравицу до дубине од 0,45 m. У југозападном делу јаме налази се нешто плиће, такође овално, проширење. На северној страни јаме 1, уз њену источну и западну ивицу, уочена су два мања укопа, који представљају остатке дрвених стубова. Ови стубови су могли служити као носачи кровне конструкције изнад јаме 1, која је у том случају, у ранијој фази употребе, могла служити као стамбени објекат. Јама 2 је једним делом залазила у југозападни профил сонди због чега је тек на крају ископавања истражена ширењем сонди непосредно над простором јаме.

У овим јамама откривен је керамички материјал карактеристичан за познлатенску материјалну

In order to complete the excavation of the pits, trench 2 was opened, 6x3 m in dimension. Control baulk was left between the two trenches, 0.5 m wide and was later excavated.

Pit 1 is of irregular oval shape, 2.5-3.5 m in diameter, with its longer side oriented towards the north-south direction. It was dug into the subsoil, 0.45 m in depth. One shallow, oval extension was registered in the southwest part of the pit. In the northern half of the pit, along its eastern and western edges, two smaller dugouts were registered, most likely remains of wooden posts. These posts could have been used to carry the roof construction above pit 1. In that case, the pit could have been used, in its earlier phases, as a dwelling. Pit 2, in one of its parts, spreads underneath the southwest section which was the reason why it was excavated at the very end of the campaign in the trench extension opened right in the area of the pit.

Both of the pits contained pottery characteristic for the Late La Tene culture, mostly grey ware produced on a potter wheel out of well refined clay. The greatest in number are bowls with "S" shaped rims, pots and lids. A number of vessels, mostly pots, produced on potter wheels or handmade, were made of clay tempered with crushed shells or sand. Pottery with such characteristics is chronologically insensitive and as such is common for the period from the end of the 2nd century BC to the end of the 1st and beginning of the 2nd century AD. Closer chronological determination is only possible in cases where this pottery is found in a closed stratigraphic context with some other chronologically sensitive archaeological material.

Слика 1 - Изглед Јаме 1 током пражњења
Figure 1 - Pit 1 during excavations

Sectors II and III were excavated in one trench each. The trenches were oriented in the north-south direction. Trench 1 was opened in Sector II, 8x2 m in dimension, but showed no traces of archaeological structures. The trench was excavated in dark brown, almost black, moist and compact soil to

културу. Углавном се ради о посудама израђеним на грнчарском витлу, од добро пречишћене глине, сиве боје печења. Међу њима су од облика најзаступљеније зделе "S" профилисаних обода, а потом следе фрагменти лонаца и поклопаца. Присутне су и посуде, углавном лонци, израђени на витлу или руком, од глине у коју су додаване дробљене шкољке или крупан песак. Овакав керамички материјал је хронолошки неосетљив и јавља се, у скоро непромењеном облику, од краја II века старе ере све до краја I, односно почетка II века, а ближе датовање је могуће једино у случајевима када је у затвореним целинама присутан хронолошки осетљивији материјал.

Сектори II и III истражени су са по једном сондом, које су оријентисане правцем С-Ј. У сектору II отворена је сонда 1 димензија 8x2 m, у којој није било остатака објеката. Ископаван је слој тамно мрке, скоро црне, влажне и компактне земље, која је у праћена до нивоа VI откопног слоја релативне дубине од око 1,4 m након које се наишло на слој жуте глиновите земље са лесном конкрецијом, који представља здравицу. Археолошки материјал налажен је до нивоа IV откопног слоја релативне дубине 0,9 m. На идентичну ситуацију наишло се и у Сектору III где је отворена једна сонда димензија 7x2 m. Како је практично идентичан слој црне, влажне и компактне земље, уочен и у сонди 2 у сектора I, где се манифестује као укуп, односно нагли пад здравнице дуж читаве дужине J-И профила, закључили смо да је вероватно већи део локалитета уништен дубоким орањем, којим је вађено корење жбуња и мањег дрвећа које је ту расло пре култивације овог простора.

Керамички материјал нађен у овим сондама можемо поделити у две групе. Прву, мање заступљену, групу чине уломци посуда које су израђене у традицији познолатенског грнчарства. Другу групу представљају налази римске провинцијалне керамике, у којој доминирају посуде рађене од глине са крупним песком, често са примесама шкољки. Од облика најзаступљенији су уломци лонаца са тракасто профилисаним ободом који се датују од краја I до IV века, и различити типови поклопаца који се датују у другу половину III-IV век. Потпуно другачију слику пружају

the depth of around 1.4 m, which was the level of the IV arbitrary layer. At this depth, a layer of subsoil appeared in the form of yellow clay with loess concretion. Archaeological material was present up to

Слика 2 - Сребрни денар Трајана 112-114. година
Figure 2 - Emperor Trajan's silver Denary 112-114 AD

the depth of 0.9 m. An identical situation occurred in Sector III where one trench was excavated, 7x2 m in dimension. An almost identical layer of black, moist and compact soil was also registered in trench 2 in Sector I where it was defined as a dugout, i.e. a sudden decline of subsoil along the south-east section. This occurrence indicated that most of the site was probably destroyed by cultivation of the land when shrubs and small trees, that used to grow here, were removed. Pottery found in these trenches could be classified into two groups. The first group, smaller in quantity, is represented with pottery shards with the characteristics of the Late La Tene culture. The second group would be Roman provincial pottery, mostly vessels made of clay tempered with sand and crushed shells. The most common vessel shapes are pots with band shaped rims, dated to the end of the 1st to the 4th century AD, and various types of lids dated to the second half of the 3rd and 4th century AD. Tableware is made of well refined red clay and represented by bowls, smaller pots and jugs dated to the 2nd century BC. Among metal finds, a silver coin of Emperor Trajan stands out,

Слика 3 - Бронзана фибула познолатенске шеме
Figure 3 - Bronze fibula of late La Tene culture

налази трпезног посуђа рађеног од добро пречишћене глине црвенкасте боје печења заступљеног зделама, мањим лонцима и крчазима који се датују у II век н.е. Од металних налаза издвајамо сребрни денар Трајана кован између 112. и 114. године, два веома лоше очувана бронзана новчића који представљају емисије Клаудија Готског коване 268/270.(?), бронзану "Т" фибулу која се датује у крај III - почетак IV века, као и једну бронзану фибулу познлатенске шеме. Такође треба напоменути да је у сонди I сектора II пронађено много комада гвоздене згуре.

Резултати археолошких истраживања на локалитету Гробница код Купинова, показују да је домородачко становништво насеља из времена предримског периода, доласком Римљана изложено процесу романизације, наставило да егзистира на истом простору све до IV века.

forged somewhere between 112 and 114 AD along with two badly preserved bronze coins of Claudius Gothicus, forged around 268-270 AD; one "T" shaped fibula made of bronze dated to the end of the 3rd and the beginning of the 4th century AD; and a bronze fibula characteristic for the Late La Tene culture. In trench 1 of Sector II, numerous pieces of iron slag were discovered.

Results of archaeological excavations on the site of Grobnica indicate that the autochthonous population inhabiting this settlement in pre-Roman period was, after the Roman invasion, subjected to the process of "Romanization" but maintained in this region until the 4th century AD.